

Fördjupad granskning nr 4/2022

Uppföljande granskning av betalkort år 2022

December 2022
Emma Skörd
Revisionskontoret
Region Västerbotten
Diarienummer: REV 41–2022

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
2. Bakgrund	4
3. Granskningens genomförande	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Ansvarig nämnd samt avgränsningar	4
Revisionskriterier	4
Metoder	5
4. Granskningens resultat	6
Nämnden vidtog åtgärder efter 2021 års granskning	6
Det finns fortfarande kort där kostnader faktureras regionen	7
Vårt stickprov visar på förbättringar men brister kvarstår	8
Regiondirektören beslutade om undantag	9
5. Svar på revisionsfrågor	11
6. Rekommendationer	11
Bilaga 1	12

1. Sammanfattande analys

Regionala utvecklingsnämnden har inte säkerställt en tillräcklig hantering av betalkort. Nämnden har visserligen vidtagit åtgärder med anledning av rekommendationer i 2021 års granskning. Under år 2022 har regionen dock fortfarande varit betalningsansvarig för åtta betalkort, varav fyra varit utställda på personer som inte varit anställda av regionen. Betalkorten har inte hanterats i enlighet med reglerna i regionen.

De brister som vi identifierar i granskningen är i huvudsak kopplade till kort där regionen är betalningsansvarig och fakturorna går till regionen. Regiondirektörens riktlinje tillåter inte sådana betalkort. Dessutom har betalkorten i flera fall använts till inköp som inte är tillåtna enligt regionens regler. Exempelvis har ett kort använts till köp av licenser. Medarbetare i regionala utvecklingsförvaltningen uppger att detta kort använts när kostnader inte varit möjligt att fakturera. I granskningen konstaterar vi att underlagen till dessa köp saknar uppgifter om priser och att underlagen därför inte är tillräckliga.

I övrigt visar granskningen på en del förbättringar jämfört med 2021 års granskning. Under år 2022 har det dock kvarstått brister. Det saknas kvitton i tio procent av stickprovet. Det finns även brister i beskrivning av syfte och deltagare för inköp som gäller resor och representation. Vidare förekommer inköp som inte överensstämmer med regionens regler, exempelvis inköp som enligt reglerna i stället borde ha fakturerats direkt till regionen.

Positivt är att nämnden under år 2022 genomfört egna kontroller av betalkorten och beslutat om fortsatta kontroller för år 2023. Negativt är att nämndens kontroller inte uppmärksammade några av de brister som vi påtalar i denna granskning. Vi noterar att företrädare för regionala utvecklingsförvaltningen, vid slutfasen av arbetet med denna granskning, meddelat att de påbörjat att avsluta kort som faktureras regionen, vilket är positivt. Det är också positivt att företrädare för regionala utvecklingsförvaltningen uppgett att de ska dra in kort som varit utställda på personer som inte arbetar i regionen.

Vi rekommenderar regionala utvecklingsnämnden att:

- Stärka kontrollerna av följsamheten till gällande regler i syfte att säkerställa korrekt hantering av betalkorten. Nämnden behöver också kontrollera att inga kort är utställda på personer som inte är anställda av regionen.

2. Bakgrund

År 2021 genomförde revisorerna en granskning av betalkort inom regionala utvecklingsnämndens verksamhet (nr 1/2021). Granskningen visade att nämnden inte hade säkerställt en tillräcklig styrning och kontroll för hanteringen av betalkort. Revisorerna rekommenderade nämnden att:

- Skyndsamt utreda den faktura med 28 köp för sammanlagt 54 000 kronor där kvitton eller andra underlag saknades. Revisorerna önskade en skriftlig redogörelse från nämnden om vad utredningen visade och vilka åtgärder nämnden skulle vidta.
- Ändra betalningsansvaret så att fakturor för kortinköp ställdes ut på medarbetarna som i sin tur fick bestyrka att inköpen var kopplade till tjänsten. Detta för att redovisningen av underlag skulle bli fullständig.
- Säkerställa att styrdokument för nämndens hantering av betalkort blev reviderade och aktuella.
- Stärka kontrollerna av följsamheten till reglerna för betalkort.

Revisorerna beslutade i sin revisionsplan för år 2022 att genomföra en uppföljande granskning av nämndens hantering av betalkort.

3. Granskningens genomförande

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att följa upp om regionala utvecklingsnämnden har vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa att hanteringen av betalkort är ändamålsenlig. Uppföljningen utgår från följande revisionsfrågor:

1. Har regionala utvecklingsnämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationerna i 2021 års granskning?
2. Har regionala utvecklingsnämnden säkerställt att tjänstepersoner följer regler och rutiner för hantering av betalkort?

Ansvarig nämnd samt avgränsningar

Granskningen avser regionala utvecklingsnämnden. Granskningen är avgränsad till inköp med betalkort under perioden januari-augusti 2022.

Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgör de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier för denna granskning är:

- Kommunallagen 6 kap. 6 § anger att nämnderna var och en inom sitt område ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

- Lagen om kommunal bokföring och redovisning 1 kap. 4 § anger att bokföring och redovisning ska fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed.
- Kontoplan för Region Västerbotten anger hur kostnader i samband med anställdas resor, representation med externa deltagare och personalrepresentation ska redovisas.
- Fullmäktiges attestreglemente med tillämpningsanvisningar fastställer at-
testrätt av fakturor.
- Riktlinje för betalkort, fastställd av regiondirektör, beskriver hur betalkort ska användas av anställda inom regionens verksamheter.

Metoder

De metoder som vi har använt i granskningen är dokumentanalys och stickprov av fakturor och verifikat.

Dokumentanalys

För att svara på om regionala utvecklingsnämnden har vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationerna i 2021 års granskning har vi följt upp det svar som nämnden lämnade till revisorerna i yttrandet över granskningen. I granskningen har vi gått igenom flera dokument:

- Delegationsbeslut regionala utvecklingsnämndens ordförande om åtgärder med anledning av revisorernas rapport om hantering av betalkort, daterat 2021-10-27.
- Regionala utvecklingsdirektörens beslut om byte av betalkort, daterat 2021-11-25.
- Regionala utvecklingsdirektörens begäran om undantag, daterad 2022-08-19.
- Regionala utvecklingsförvaltningens lista över betalkortsinnehavare, daterad 2022-08-16.
- Regionala utvecklingsnämndens yttrande inklusive redovisning av fakturan om 28 inköp, daterat 2022-02-17.
- Regiondirektörens riktlinje för betalkort.
- Nämndens uppföljning av internkontrollplanen i delårsrapporten per augusti 2022.
- Regionala utvecklingsförvaltningens lista över betalkortsinnehavare, daterad 2022-11-29.

Stickprovskontroll

Vi har genomfört ett stickprov för att kontrollera nämndens hantering av betalkort. Under perioden 2022-01-01 – 2022-08-31 betalade regionen 52 betalkortsfakturor. Fakturorna omfattade totalt 326 inköp. Urvalskriterier för vårt stickprov var de tio beloppsmässigt högsta fakturorna och fakturor med flest antal inkösposter. Totalt kontrollerades 16 fakturor som omfattande sammanlagt 165 inköp. Av de 16

fakturorna var 12 ställda till Region Västerbotten och 4 ställda till de medarbetare som hade eget betalningsansvar för kortet. I stickprovet kontrollerade vi följande:

- Framgår varför köpet gjorts?
- Finns kvitton eller andra verifierade underlag?
- Har regler och riktlinjer följts för olika typer av inköp?
 - Framgår syfte och deltagare vid köp av resor och representation?
 - Har betalkortet använts för kostnader enligt beslutad riktlinje?
- Har fakturorna attesterats av behörig beslutsattestant?

Kvalitetssäkring

Rapporten har kvalitetssäkrats internt genom att den granskats av sakkunnig på revisionskontoret och revisionsdirektören. Dessutom har regiondirektören, regionala utvecklingsdirektören, stabschefen för regionala utvecklingsförvaltningen, controllerstrateg för regionala utvecklingsförvaltningen, ekonomidirektören, redovisningschefen och chefen för kontoret i Bryssel fått möjlighet att lämna synpunkter på rapportens innehåll.

4. Granskningens resultat

Nämnden vidtog åtgärder efter 2021 års granskning

Regionala utvecklingsdirektören beslutade om ändrat betalansvar för korten

Kort efter att revisorerna den 22 oktober 2021 beslutade om granskningen som visade att det fanns brister i hanteringen av betalkorten fattade ordförande för regionala utvecklingsnämnden ett brådskande ordförandebeslut med direktiv om åtgärder. Regionala utvecklingsdirektören fick i uppdrag att skyndsamt ta fram åtgärder med anledning av revisorernas rapport. Den 25 november 2021 beslutade regionala utvecklingsdirektören att byte av betalkort skulle genomföras. Bytet innebar att förvaltningen skulle övergå till att använda betalkort där medarbetaren var betalningsansvarig. Medarbetaren skulle få ersättning för sina utlägg genom kvittoredovisning i regionens personalsystem. Av regionala utvecklingsdirektörens beslut framgick även att det fanns möjlighet till undantag från kortbyte. Undantag kunde genomföras under en tidsbegränsad period om det fanns synnerliga skäl för detta. Synnerliga skäl skulle godkännas av regionala utvecklingsdirektören och följas upp enligt särskilda rutiner.

Utredning av faktura där kvitton saknades

Den 17 februari 2022 beslutade regionala utvecklingsnämnden om ett svar till revisorerna med anledning av 2021 års granskning. Av svaret framgick att nämnden utrett fakturan på 28 inköp som saknade kvitton. Nämnden bifogade underlag till alla poster utom fyra där underlag inte gick att ta fram i efterhand. Nämnden bedömde att samtliga inköp hade anknytning till verksamheten.

Betalningsansvar på medarbetare istället för på regionen

Nämnden informerade revisorerna om att 13 av totalt 23 betalkort hade avslutats. Av de 10 återstående korten stod regionen med betalningsansvaret för sex kort medan betalningsansvaret hade överlåtits till medarbetaren för fyra av korten.

Ny riktlinje för betalkort i regionen

I maj 2022 beslutade regiondirektören om en riktlinje för betalkort i regionen. Av riktlinjen framgår att det enbart är kort med betalningsansvar kopplat till medarbetaren som ska användas. Vidare framgår att betalkort endast får användas för mindre inköp, representation och övriga resekostnader. Det ska finnas verifikat till samtliga inköp. Kortet får inte användas för att betala kurskostnader, logi eller biljetter. Sådana kostnader ska faktureras till regionen. Eventuella undantag från riktlinjen ska beslutas av regiondirektör.

Nämnden har infört extra kontroller av följsamhet till regelverk för betalkort

Inför delårsrapporten per augusti 2022 hade ekonomistaben kontrollerat 13 betalkortsfakturor inom regionala utvecklingsförvaltningen som var bokförda under april och maj 2022. Kontrollen visade att två av fakturorna saknade kvitton för inköpen och för två fakturor saknades syfte med inköpet. Av uppföljningen framgår att regionala utvecklingsnämnden gav ekonomistaben i uppgift att med ökad regelbundenhet följa hanteringen av fakturor.

Det finns fortfarande kort där kostnader faktureras regionen

I vårt stickprov har vi utgått från de betalkort som använts under tidsperioden januari till augusti 2022. Vårt stickprov omfattade sju betalkort där regionen var betalningsansvarig och fyra där medarbetare var betalningsansvariga. Sedan vi påbörjade arbetet med granskningen har regionala utvecklingsdirektören utfärdat ytterligare tre kort. Två av dessa kort faktureras regionen och ett kort faktureras medarbetaren. Under hösten 2022 har även en medarbetare avslutat sin tjänst. När arbetet med denna granskning avslutades i början av december 2022 fanns totalt tretton kort i regionen. Regionen är betalningsansvarig för åtta av korten. För resterande fem kort är medarbetare betalningsansvariga.

Chefen för kontoret i Bryssel uppger att de personer som arbetar vid kontoret i Bryssel har behov av att använda betalkort där regionen är betalningsansvarig. Chefen för Brysselkontoret uppger att han inte ser någon annan praktisk lösning för det samarbete som olika finansiärer har för Brysselkontoret. På Brysselkontoret arbetar sju personer som har kort där regionen är betalningsansvarig. Av dessa sju personer är tre anställda av Region Västerbotten. Fyra är anställda av Umeå universitet. Regionen har alltså fyra betalkort som är utställda på personer som inte är anställda av regionen och där betalningsansvaret är regionens. Chefen för Brysselkontoret har förklarat att kontoret drivs i ett samarbete med olika finansiärer. Enligt ett avtal har Region Västerbotten ansvar för verksamheten vid kontoret. Detta är en förklaring till varför kontoret bemannas av personer som inte är anställda i regionen.

Det finns också ett betalkort inom regionala utvecklingsförvaltningen som används för köp av licenser. Enligt controller för regionala utvecklingsförvaltningen används detta betalkort endast när kostnaden inte varit möjlig att fakturera regionen.

Vårt stickprov visar på förbättringar men brister kvarstår

Resultatet av vårt stickprov visar på förbättringar jämfört med 2021 års granskning. Det kvarstår dock brister. Tabellen nedan visar resultatet av stickprovskontrollen. Granskningen omfattade 165 inköp till sammanlagt 177 000 kronor. Granskningen har utgått från fem kontrollfrågor som framgår av tabellen.

Tabell 1. Sammanställning av stickprov

Kontrollfråga	Ja	Nej	Totalt	Andel nej i 2022 års granskning	Andel nej i 2021 års granskning
Framgår varför köpet har gjorts?	159	6	165	4 %	67 %
Finns kvitto eller andra verifierade underlag?	148	17	165	10 %	24 %
Framgår syfte och deltagare vid inköp för resor och representation?	21	4	25	16 %	Ej jämförbart
Har betalkortet använts för kostnader enligt beslutad riktlinje?	130	35	165	21 %	Ej jämförbart
Har fakturorna beslutsattesterats av behörig person i regionen? *	12	0	12	0 %	15 %

*Stickprov av beslutsattestering har gjorts på de 12 fakturorna som ingick i stickprovet där Region Västerbotten har betalningsansvaret.

Förbättring gällande förklaringar till varför köpen gjorts

Granskningen visar att motivet till varför inköpet gjorts saknades för 6 av 165 inköp vilket motsvarar knappt 4 procent. Det är en förbättring i jämförelse med år 2021 när motsvarande siffra var 67 procent. Fem av de sex inköpen som saknade förklaring fanns med på samma faktura. Av den fakturan framgick att köpen hade gjorts i samband med en resa men inte i vilket syfte.

Brister i kvitton och underlag

Granskningen visar att kvitto eller andra verifierade underlag saknades för 17 av de 165 inköpen i stickprovet, vilket motsvarar 10 procent. Detta är en förbättring jämfört med 2021 års granskning då 24 procent av stickproven saknade kvitto eller andra verifierade underlag. De flesta inköp som saknar kvitto har genomförts via ett betalkort som används för köp av licenser. Dessa inköp har visserligen haft bifogade underlag, men då underlagen inte innehöll prisuppgift för köpen bedömde vi att underlagen var otillräckliga. I stickprovet fanns också en faktura där kvitton saknades till fyra av fem inköp. Den fakturan avsåg bland annat inköp av möbler till kontoret i Bryssel. Chefen för kontoret i Bryssel har informerat oss om att kvitton

har försvunnit men han intygar att inköpen har anknytning till Brysselkontorets verksamhet.

Resor och representation brister i upplysning om syfte och deltagare

Av regionens kontoplan framgår att syfte och deltagare ska framgå för kostnader i samband med representation. Även vid resekostnader ska syftet med resan och namn på deltagare framgå av underlaget. Av 165 granskade inköp har 25 rört representations- eller resekostnader. Stickprovet visar att det fanns brister i 4 av 25 underlag vilket motsvarar 16 procent.

Var femte inköp följer inte regiondirektörens riktlinje gällande betalkort

Regionens regler och rutiner specificerar vilka inköp betalkorten får användas till. Granskningen visar att 35 inköp i stickprovet avser inköp utanför reglerna. De flesta av dessa inköp har genomförts via det särskilda betalkort som används för köp av licenser. Ytterligare nio inköp avsåg utlägg för resor exempelvis hotell- eller hyrbils-kostnader. Enligt regionens regelverk ska resor och hotell bokas via regionens upphandlade resebyrå. Fem av inköpen avsåg möbler till kontoret i Bryssel. Dessa inköp borde enligt regionens regelverk ha fakturerats regionen.

Kontroll av beslutsattestering

Av fullmäktiges attestreglemente med tillämpningsanvisningar framgår att minst två olika personer ska attestera. Det är inte tillåtet att beslutsattestera sina egna utlägg. Vi har kontrollerat vem som beslutsattestade de tolv fakturor i vårt stickprov där betalningsansvaret låg på regionen. Vår kontroll visade att samtliga fakturor var beslutsattestade i enlighet med attestordningen. Beslutsattestering hade genomförts av medarbetarens chef eller av dennes chef. Ingen person hade beslutsattestert sin egen faktura. Detta är en förbättring jämfört med 2021 års granskning då 15 procent av fakturorna i stickprovet inte var beslutsattestade i enlighet med attestordning.

Regiondirektören beslutade om undantag

Som framgått beslutade regiondirektören i maj 2022 om ny riktlinje för hantering av betalkort. I augusti 2022 skickade regionala utvecklingsdirektören en begäran till regiondirektören om följande undantag från riktlinjen.

- Betalkort med fakturan till Region Västerbotten skulle tillåtas. Förfrågan gällde personer på Brysselkontoret och för den person på regionala utvecklingsförvaltningen som hade ett kort för att betala licenser.
- Betalkort där fakturor var ställda på medarbetare skulle ersättas med betalkort som fakturerade till Region Västerbotten. Förfrågan gäller fem personer på regionala utvecklingsförvaltningen.
- Betalkort skulle kunna användas för kurskostnader, logi och biljetter där det inte var möjligt att få kostnader fakturerade.

I oktober 2022 beredde regionens ekonomidirektör och redovisningschef begäran från regionala utvecklingsdirektören. De rekommenderade att regiondirektören inte skulle bevilja några undantag.

I slutet av november 2022, under kvalitetssäkringen av denna granskningsrapport, beslutade regiondirektören att betalkort där regionen var betalningsansvarig snarast skulle avvecklas. För personer som frekvent reste i tjänsten och där fakturering inte kunde genomföras skulle betalkort tillåtas, under förutsättning att fakturor för inköpen med korten skickades till respektive kortinnehavare. Därutöver beslutade regiondirektören att regionala utvecklingsdirektören skulle få befogenhet att besluta om vilka personer i regionala utvecklingsförvaltningen som skulle kunna få ha betalkort.

Enligt stabschef för regionala utvecklingsförvaltningen har förvaltningen, med utgångspunkt av regiondirektörens beslut om undantag, påbörjat ett arbete med att avsluta betalkort som faktureras regionen. Stabschefen uppger att förvaltningen också kontaktat Umeå universitet om att deras anställda vid Brysselkontoret inte längre kommer att få betalkort från regionen.

Vår kommentar

Uppföljningen av rekommendationerna till nämnden från 2021 års granskning visar att nämnden vidtagit åtgärder. Vår uppföljande granskning visar dock att funnits brister även år 2022. Bristerna har gällt både följsamhet till beslutad riktlinje och nämndens kontroll över betalkorten.

Vår granskning visar att majoriteten av betalkorten fakturerats regionen. Det är inte i enlighet med regiondirektörens riktlinje. Vi konstaterar även att flera av betalkorten varit utställda till personer som inte varit anställda av Region Västerbotten. För dessa kort har Region Västerbotten dessutom haft betalningsansvar. Vi noterar att stabschef för regionala utvecklingsförvaltningen i början av december 2022 meddelat att de påbörjat arbetet med att avsluta de kort som faktureras regionen.

Positivt är att resultatet av vårt stickprov visar på en förbättring när det gäller bifogade underlag såsom kvitton och beskrivning av syfte jämfört med 2021 års granskning. Vi kan också konstatera att de flesta av bristerna när det gäller bifogade underlag är kopplade till det betalkort som används för köp av licenser. Regiondirektören har dock inte godkänt något undantag för att köpa licenser med betalkort. Dessutom faktureras detta kort regionen.

Positivt är också att regionala utvecklingsnämnden genomfört kontroller år 2022 och beslutat att fortsätta följa upp betalkorten i sin internkontrollplan för år 2023. Negativt är att nämndens internkontroll inte uppmärksammade brister som vi påtalat i denna granskning.

5. Svar på revisionsfrågor

Revisionsfråga	Vår kommentar
Har regionala utvecklingsnämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationerna i 2021 års granskning?	Nej. Nämnden har vidtagit åtgärder med anledning av rekommendationer i 2021 års granskning. Regionen står dock fortfarande som betalningsansvarig för åtta betalkort, varav fyra är utställda på personer som inte är anställda av regionen. Med detta som utgångspunkt anser vi att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer som lämnades i 2021 års granskning. Se också bilaga 1.
Har regionala utvecklingsnämnden säkerställt att tjänstepersoner följer regler och rutiner för hantering av betalkort?	Nej. Resultatet av vårt stickprov visar att det fortfarande förekommer brister i hanteringen av betalkorten. Det saknas kvitton i tio procent av stickprovet. Det finns brister i beskrivning av syfte och deltagare för inköp som gäller resor och representation. Det förekommer inköp som inte överensstämmer med regionens regelverk. Det förekommer betalkort som är utställda på personer som inte är anställda av Region Västerbotten. Det förekommer även betalkort där betalningsansvaret ligger på Region Västerbotten.

Vår kommentar

Vår sammanfattande bedömning är att regionala utvecklingsnämnden inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa att hanteringen av betalkort är ändamålsenlig.

6. Rekommendationer

Vi rekommenderar regionala utvecklingsnämnden att:

- Stärka kontrollerna av följsamheten till gällande regler i syfte att säkerställa korrekt hantering av betalkorten. Nämnden behöver också kontrollera att inga kort är utställda på personer som inte är anställda av regionen.

Umeå den 2022-12-16

Emma Skörd
Praktikant

Revisionskontoret
Region Västerbotten

Bilaga 1

Vår bedömning av vidtagna åtgärder

Rekommendationer i 2021 års granskning	Vår kommentar
Utred skyndsamt den faktura med 28 köp för sammanlagt 54 000 kronor där kvitton eller andra underlag saknas. Revisorerna önskar en skriftlig redogörelse från nämnden om vad utredningen visar och vilka åtgärder nämnden vidtar.	Ja. I nämndens yttrande till revisorerna har nämnden meddelat att fakturan om 28 inköp har utretts. Nämnden bifogade underlag till alla poster utom fyra där underlag inte gick att ta fram i efterhand. Samtliga inköp bedömdes ha anknytning till verksamheten. Vi bedömer att fakturan därför har hanterats.
Ändra betalningsansvaret så att fakturor för kortinköp ställs ut på medarbetarna som i sin tur får bestyrka att inköpen är kopplade till tjänsten. Detta för att redovisningen av underlag ska bli fullständig.	Nej. Efter vår granskning år 2021 avslutade nämnden tio kort. Nämnden ändrade betalningsansvaret för fyra av betalkorten. För resterande sex kort kvarstod betalningsansvaret på regionen. Vid granskningens avslutande i december 2022 finns totalt tretton betalkort. Regionen står som betalningsansvarig för åtta av dessa. Fyra av betalkorten som faktureras regionen är utställda på personer som är anställda vid Umeå universitet.
Säkerställ att styrdokument för nämndens hantering av betalkort är reviderade och aktuella.	Ja. Regiondirektören beslutade i maj 2022 om riktlinje för betalkort.
Stärka kontrollerna av följsamheten till gällande regelverk för betalkort.	Delvis. Nämnden har vidtagit åtgärder och förbättrat rutiner och kontroller. Vårt stickprov för år 2022 visar på förbättrat resultat i jämförelse med granskningen år 2021. Det återstår dock ännu vissa brister som nämnden behöver åtgärda.